MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta tad-9 ta' Marzu, 2005

Citazzjoni Numru. 1792/1999/1

Anthony u Jane konjugi Borg

Vs

Anthony Francis u Venera konjugi Willoughby

Il-Qorti;

Rat l-Att tac-Citazzjoni pprezentat fil-5 ta' Awissu 1999 li bih l-atturi premessi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni;

Premess illi l-konvenuti jinsabu debituri versu l-atturi fis-somma ta' tliet elef u hames mitt lira Maltija (Lm3500), rapprezentanti din is-somma flus avvanzati lill-konvenut Anthony Willoughby bhala self;

Premess illi dan id-debitu huwa cert, likwidu u dovut u l-konvenut m’ ghandu l-ebda eccezzjonijiet x’ jaghti in kontro-trattazzjoni ghat-talbiet attrici u b’ hekk jezistu c-cirkostanzi kontemplati fl-Artikolu 167 - 170 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta biex din il-kawza tigi deciza bid-dispensa tas-smigh;

Premess illi l-konvenut debitament interpellat baqa’ inadempjenti;

Talbu ghalhekk l-atturi lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-

1. Tiddeciedi din il-kawza bid-dispensa tas-smigh ai termini ta’ l-Artikolu 167 - 170 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta’ Malta;

2. Tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attrici is-somma ta’ tliet elef u hames mitt lira Maltija (Lm3500);

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-mandati kawtelatorji u l-imghax;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-istess atturi, il-lista tax-xhieda minnhom indikati u l-elenku tad-dokumenti esebiti ma’ l-att tac-citazzjoni;

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tal-konvenuti, ipprezentata fl-10 ta’ Marzu 2000 li permezz taghha huma eccepew:-

1. Preliminarjament, il-gudikat stante li l-mertu tal-kawza prezenti diga` gie deciz minn din l-Onorabbli Qorti f’ sentenza bejn l-istess kontendenti;

2. Illi, minghajr pregudizzju ghall-premess, il-kreditu pretiz mill-atturi la huwa cert, la likwidat u wisq anqas dovut, u ghalhekk l-ewwel talba attrici mhix fondata;

3. Illi, in linea preliminari wkoll, l-eccipjenti m’ humiex il-legittimi kontraditturi tat-talba attrici, u ghandhom jigu mehlusa mill-osservanza tal-gudizzju;

4. Illi, inoltre dan, l-eccipjenti m' ghandhom ihallsu xejn lill-atturi, billi huma qatt ma kellhom x' jaqsmu ma' l-istess atturi, imma ma' binhom Ivan Borg, li mieghu kellhom negozju gestit u ghalhekk, jidher xieraq li l-istess Ivan Borg jigi kjamat fil-kawza;

5. Salvi eccezzjonijiet ohrajn;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess konvenuti u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat is-sentenza in parte ta' din il-Qorti moghtija fit-28 ta' Marzu 2003, li permezz taghha ddecidiet l-ewwel eccezzjoni sollevata mill-konvenuti tar-*res judicata* billi rrespingiet l-istess eccezzjoni bl-ispejjez kontra taghhom;

Rat id-digriet tas-16 ta' Gunju 2003 li permezz tieghu giet nominata l-Assistent Gudizzjarju Dr. Anna Caruana biex tikkompila l-provi;

Rat l-Affidavits esebiti u t-traskrizzjonijiet tax-xhieda moghtija;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet pprezentata mill-atturi fid-29 ta' Novembru 2004 kif ukoll dik responsiva tal-konvenuti pprezentata fl-10 ta' Jannar 2005;

Rat l-atti kollha tal-process;

Ikkonsidrat:

Skartata l-eccezzjoni tar-*res judicata* bis-sentenza tat-28 ta' Marzu 2003, jifdal li jigu konsidrati l-eccezzjonijiet l-ohra tal-konvenuti, senjatament dik fejn isostnu li ma humiex il-legittimi kontradittturi u li qatt ma kellhom x'

jaqsmu ma' l-atturi izda se mai ma' binhom Ivan Borg li mieghu kellhom negozju. Ghandu jigi osservat illi nonostante li eccepew u ddikjaraw li l-imsemmi Ivan Borg kellu jigi kjamat fil-kawza, ghal xi raguni li jafu huma, ma ssoktawx jinsistu dwar din is-sejha fil-kors tal-proceduri;

Manifestament minn natura ta' din l-eccezzjoni bazika l-konvenuti qed jiprospettaw id-dubju illi huma qatt ma kellhom kuntatt negozjali ma' l-atturi u kwindi ma assumew ebda obbligazzjoni fil-konfront taghhom. Dan, naturalment, jekk wiehed jaccetta din il-fehma tal-konvenuti, hu bazat fuq ir-raguni logika-guridika illi l-ezistenza ta' l-obbligazzjoni tippresupponi vinkolu guridiku bejn zewg soggetti determinati, in virtu ta' liema l-wiehed (il-kreditur) ghandu d-dritt jippretendi minghand l-iehor (id-debitur) imgieba konsistenti jew f' "*di dare*" jew "*di fare*" jew anke "*di non fare*";

L-atturi jikkontendu li r-rabta negozjali mal-konvenuti twieldet mill-fatt illi huma avvanzaw lill-konvenuti, tramite binhom, is-somma ta' tliet elef u hames mitt lira (Lm3500) bhala self. Biex jaghtu sostanza lil din il-kontenzjoni taghhom huma pproducew dawn l-elementi probatorji:-

(1) Binhom Ivan Borg jistqarr fl-Affidavit tieghu (fol. 42) kif ukoll fix-xhieda quddiem l-Assistent Gudizzjarju illi huwa ssellef il-flus minghand il-genituri tieghu biex jghaddihom lill-konvenuti li flimkien maghhom, kien hemm il-hsieb li jidhol f' negozju, li fil-fatt sehh, ghalkemm ghall-perijodu qasir. Dan ix-xhud jistqarr testwalment illi "dwar is-self il-konvenut kellu x' jaqsam ma' ommi u missieri" (fol. 76);

(2) Ix-xhud Christopher Kokavessis jghid li hu akkompanja lill-attur Anthony Borg meta marru ghand il-konvenut biex l-attur jirreklama r-radd lura ta' l-ammont avvanzat. Huwa jzid jghid li l-konvenut talbu jissaportih ftit iehor ghax f' dak il-mument kien "imkisser fil-flus". Ara Affidavit tieghu a fol. 73;

(3) Ic-*cheque* esebit a fol. 5 rilaxxjat mill-konvenut lill-attrici Jane Borg. Skond l-attrici c-*cheque* nghata lilha direttament mill-konvenut fl-okkazjoni li kien anke wassalha d-dar (fol. 118). Dan jikkombacja ma' dak mistqarr mill-konvenut (fol. 97), anke jekk il-konvenuta martu tghid li c-*cheque* nghata lil Ivan Borg (fol. 107);

Il-versjoni tal-konvenuti hi dik brevement hawn taht rijassunta:-

(1) Huwa ma ssellfu ebda lira minghand il-genituri ta' Ivan Borg (xhieda tal-konvenut, fol. 96) anke jekk jaqblu wkoll illi l-flus Ivan gabhom minghand ommu u missieru (fol. 42);

(2) Il-flus intuzaw ghax-xiri ta' *stock* ghall-*pet shop* li kien qed jigi gestit flimkien ma' Ivan Borg u martu. Meta ntemmet is-shubija u nbiegh l-i*stock*, skond il-konvenut, il-ftehim kien li d-dhul imur ghandu u mbaghad jaraw x' kien hemm telf jew qliegh u wara jirrangaw. Dan ghaliex fi kliem il-konvenut "jien ma kelli nitlef ebda lira" (fol. 98). Similment tiddikjara martu fejn tghid li Ivan kien ser ibiegh l-affarijiet "telf ghalih u qliegh ghalina la gara li gara" (fol. 103);

(3) Il-konvenuti jghidu li c-*cheque* emess minnhom kien bhala garanzija ghaliex fi kliem il-konvenuta meta Ivan issellef minghand il-genituri tieghu ghal sehem mill-*business* inqala nkwiet ma' hutu. Huma sostnew ukoll illi dan ic-*cheque* ma kellux jigi prezentat il-Bank. Bi spjegazzjoni jghidu li kull meta Ivan ihallas lill-genituri tieghu ic-*cheque* kellu jigi ritornat lura u aggustat (deposizzjoni tal-konvenut a fol. 94). Anzi dan izid jistqarr illi hu appozitament issottolinea d-data tac-*cheque* b' *double line* "biex meta dan imur jissarraf, tal-Bank jindunaw li hemm xi haga mad-data u ma jissarrafx". Fil-fatt dan ic-*cheque* ghalkemm gie prezentat ghall-hlas lill-Bank gie "*referred to drawer*" ghax fondi fil-kont ma kienx hemm. Ara xhieda ta' Catherine Fenech ghal HSBC Bank (fol. 89);

Dan premess, u identifikata l-kwestjoni li dwarha qed jikkontendu l-partijiet f' din il-kawza, jigi osservat li s-soluzzjoni tal-vertenza, anke jekk mhix facli, ma ghandhiex thalli lil din il-Qorti f' dak l-istat ta' perplessita` tali li ma tkunx tista' twiezen bir-reqqa dovuta u b' kuxjenza kwieta l-versjoni l-wahda u l-ohra. Minn dejjem kien accettat li fi kwistjoni ta' kredibilita` u apprezzament ta' provi il-kriterju ma huwiex jekk il-gudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjoni offruta imma jekk din l-ispjegazzjoni hijiex possibbli u minn ewl id-dinja fic-cirkostanzi zvarjati tal-hajja;

Il-kwistjoni l-izjed fundamentali f' dan il-kaz tirrigwarda c-*cheque* mahrug mill-konvenuti. Din il-Qorti trid tara jekk ghandhiex taccetta bhala possibbli jew verosimili illi dan inhareg bhala semplici "garanzija" biex jovvja ghall-inkwiet bejn Ivan Borg u hutu, kif hekk isostnu l-konvenuti, jew invece dan giex emess b' obbligazzjoni *inter contrahentes* biex jaghti fidi u, allura wkoll, titolu lill-atturi ghall-flejjes avvanzati lill-konvenuti, kif hekk pretiz mill-atturi;

Fin-nota ta' sottomissjonijiet taghhom il-konvenuti jallegaw illi c-*cheque* favur l-atturi nhareg bl-ingann ta' Ivan Borg, persuna li mhux parti fil-kawza, u konsegwentement jissottomettu li l-kunsens tal-konvenut, meta hareg ic-*cheque*, kien wiehed vizzjat;

Issa apparti l-fatt li l-konvenuti ma ddeducew ebda eccezzjoni formali f' dan is-sens u kuntest, mic-cirkostanzi, konsiderati kollha flimkien, din il-Qorti mhux biss ma ssibx li tista' taghti affidament lil din l-allegazzjoni izda pjuttost bil-kontra. Dan ghar-raguni illi jekk il-konvenut, kif ammess minnu, appozitament issottolinea d-data ghal darbtejn fuq ic-*cheque*, biex b' hekk il-Bank jintebah u ma jsarrfux, din id-dikjarazzjoni, fiha nfisha, mhux biss ma taghmelx il-versjoni tieghu wahda fededenja izda thalli wkoll sapur ta' intenzjoni malizzjuza. U kif jinghad, "*in malitiis, non est indulgendum*";

Respinta allura din is-sottomissjoni ta' xi adoperu ta' ingann tali li seta' jinficja l-kunsens tal-konvenut li hareg ic-*cheque*, in tema legali ghandu jigi osservat illi l-emissjoni ta' *cheque* hi prova dokumentali ta' l-element kostitutiv tar-rapport u jikkreja, in materja, il-presunzjoni legali relattiv tat-titolarita` tad-dritt stabbilit f' dan id-dokumenti (ic-*cheque*) ghaf-favur tal-persuna legittimata. Dan ghaliex, kif deciz, "ic-*cheque* ... intrinsikament mhuwiex hag' ohra hlief dokument ta' kreditu (*credit document - documento rappresentante un credito presso una banca*)" (**Kollez. Vol. XLVI P II p 600**). F' idejn il-pussessur ic-*cheque* ghandu l-vantagg konsimili ghal dak li ghandu titolu kambjarju. Ara **Kollez. Vol. LXXVI P II p 520** u "**Luigi Portelli *et nomine* -vs- Dr. John C. Grech *nomine***", Appell, 6 ta' Ottubru 2000;

In kwantu tali, ir-relazzjoni kif emergenti minn wicc ic-*cheque*, hi allura ekwiparata ghar-relazzjoni bejn it-traent u t-trattarju kif emergenti minn wicc il-kambjali stess. Hu dan l-apsett li jaghmel l-azzjoni kambjarja azzjoni awtonoma. Ara f' dan is-sens decizjonijiet fl-ismijiet "**United Acceptances Finance Ltd -vs- Mario Grech *proprio et nomine***", Appell, 6 ta' Ottubru 2000, u "**Adrian Busietta *nomine* -vs- Marco Attard *nomine***", 9 ta' Frar, 2001;

Ghalhekk il-kreditur li jagixxi, invokanti titolu simili, hu f' certu sens dispensat bis-sahha ta' l-istess *cheque* u titolu milli jipprova r-rapport fondamentali; mentri d-debitur, emissarju tac-*cheque*, ma jistax jippretendi li jista' johloq dubji fuq it-titolarita` tal-kreditu vantat, u in mankanza ta' eccezzjonijiet jew difiza riflettenti fuq l-obbligazzjoni - *ad exemplum*, l-*exceptio doli* - ikollu jbati r-riskju ta' l-eventwali rifjut jew nuqqas tal-hlas reklamat;

Ma huwiex accettabbli l-argoment tal-konvenut illi s-sentenza in sede penali (esebita a fol. 112) sabet li l-versjoni ta' Anthony Willoughby kienet aktar attendibbli jew verosimili. Dik il-Qorti ta' Appell Kriminali sempliciment ikkonstatat li ma kienx hemm la l-frodi u lanqas raggiri jew artifizji. Irrilevat ukoll illi l-fatt li wara,

meta kellu jsir il-hlas, jew meta l-attrici odjerna nsistiet ghall-hlas, il-konvenut hareg *cheque* fuq kont vojt ma kienx ifisser li t-trasferiment originali tal-flus minghand l-attrici lill-konvenut kien karpit b' ingann. Minn dan huwa ovvju illi dik il-Qorti bl-ebda mod ma tat xi certifikat lill-konvenut li l-versjoni tieghu kienet aktar kredibbli. Illimitat ruhha biss ghall-punt guridiku involut *in criminalibus* u mhux ukoll *civiliter*;

In bazi ghal konsiderazzjonijiet kollha fuq maghmula din il-Qorti thoss li ma tistax toqghod b' affidament fuq il-versjoni tal-konvenuti u konsegwentement ma tistax tammetti la l-eccezzjonijiet taghhom ghal dak li jirrigwarda l-vinkolu negozjali u lanqas is-sottomissjonijiet taghhom fil-meritu.

Ghal dawn il-motivi;

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi, prevja r-rigett tat-tieni, it-tielet u r-raba' eccezzjonijiet tal-konvenut, takkolji t-talba ta' l-atturi u b' hekk tikkundanna lill-istess konvenuti jhallsu lill-atturi kif mitlub is-somma ta' tliet elef u hames mitt lira Maltija (Lm3500), bl-interessi mid-data tan-notifika tac-citazzjoni (3 ta' Frar 2000);

L-ispejjez gudizzjarji jibqghu a karigu tal-konvenuti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------